

In deze reeks bliken schrijvers vooruit op het grootste aller mysteries: de dood. Zien ze hun eigen sterfscène al voor zich? Vertrekken ze met de pen in de vuist?

HET EINDE

DEZE WEEK: **JULIA BLACKBURN**

is 70. De Britse komt uit een bohemien kunstenaarsnest, waarover ze 'Wij drieën' schreef. Ze is bekend voor haar non-fictie, waaronder 'Draad. Het delicate leven van John Crake' en 'Lied van de tijd. Op zoek naar Doggerland'.

Ik ben 70, een leeftijd waarop ik beseft dat het einde dichterbij komt, maar ik het tegelijk een zeer interessant onderwerp vind. Er wordt ons geleerd om er bang voor te zijn. Ik voel me daarin niet superieur - ik vind de dood ook beangstigend - maar ik ga het bestaan ervan niet ontkennen zoals je tegenwoordig vaak ziet gebeuren. Onze terminaal zieken stoppen we weg, we houden 96-jarigen aan de medicatie zelfs als er geen levenskwaliteit meer is en iemand als Trump protesteert hevig tegen abortus omdat ons leven heilig zou zijn. Dat is een misverstand, dat volgens mij begon in de verlichting.

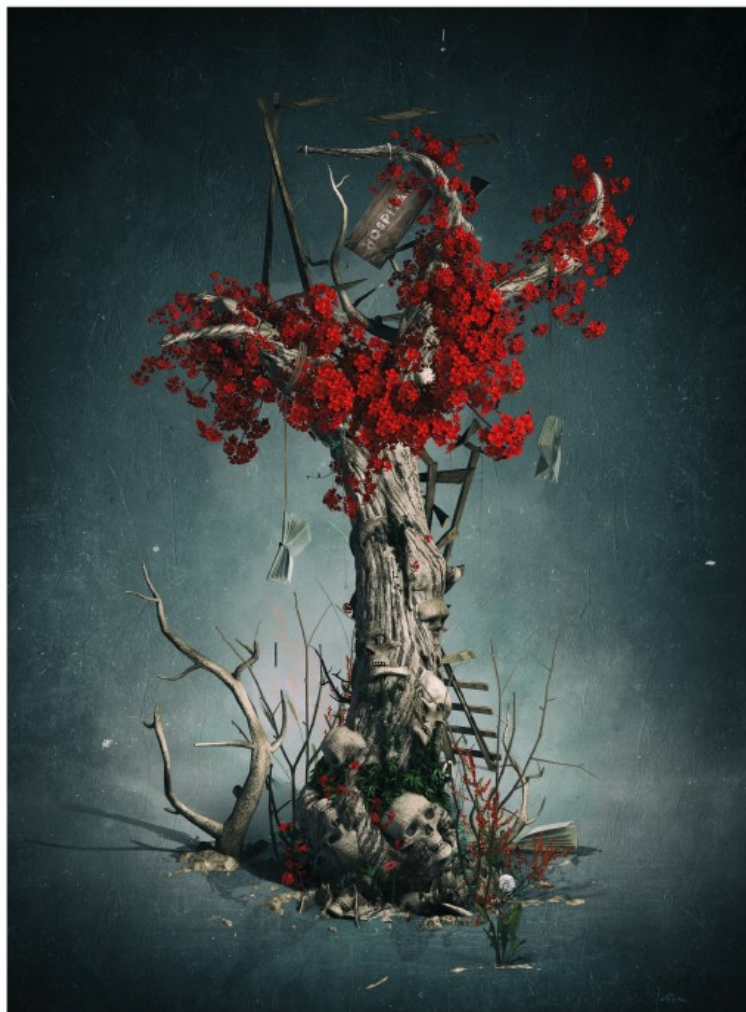
'Ik vind het angstaanjagend dat we onze connectie met de grotere wereld verloren lijken te zijn, net als de nederigheid die voortkomt uit het beseft dat onze geschiedenis erg kort is in vergelijking met wat er voor ons kwam en vermoedelijk nog na ons zal komen. Als je terugkijkt in de tijd zie je hoe levens hun concrete vorm aannemen en dan weer verdwijnen, als korte opflakkingen. We zijn hier niet voor eeuwig. Dat vind ik geruststellend, zeker in tijden waarin we, onder meer door klimaatopwarming, afsterven op een rampzalige toekomst.'

'Daarom voelde het zo urgent om *Lied van de tijd* te schrijven, mijn recentste boek. Het is een bespiegeling over de tijd, gebaseerd op mijn tochten hier aan de Engelse oostkust, die tot zeventien jaar geleden verbonden was met het Europese vasteland. Je vindt er mammoetbeenderen en prehistorische wapens. Ik wandelde heen en weer tussen verleden en heden en zag dat als een metafoor voor alles wat we met de tijd verliezen en dat toch blijft.'

'Zo verdwijnen onze overledenen ook nooit volledig. In gedachten praat je met ze, ze leven in je verder. In 2013 stierf mijn man (*de beeldhouwer Herman Makkink, red.*). Ik hield heel veel van hem en hij van mij, dus het was een enorm verlies. Dit boek schrijven hielp om ook mijn man te zien als een onderdeel van die enorme hoeveelheid verstreken tijd. Dat kalmeerde me. Ik blijf nerveus van aard, maar hierover ben ik innerlijk rustig - het is wat het is.'

'Sommige van mijn mans vrienden vonden zijn nakende dood zo confronterend dat ze bang waren om langs te komen. Het is nochtans belangrijk om een stervende te bezoeken. Zo help je hem niet alleen om zijn einde te accepteren, maar leer je tegelijk beter je eigen sterfelijkheid aanvaarden.'

'Op de ochtend van zijn dood zei mijn man tegen mij: "Mocht het vandaag gebeuren, maak je dan geen zorgen, blijf gewoon werken". Later die namid-

© JeRoen Murre

'Sterven is als een kind op de wereld zetten: het is minder pijnlijk als je iemand dichtbij hebt die je graag ziet'

zo vreselijk dat ik dan misschien wel in paniek schiet.'

'Een goede dood heeft, denk ik, te maken met je niet moeten of willen verzetten, en met je geliefd voelen. In die zin lijkt sterven me als een kind op de wereld zetten: het wordt minder pijnlijk als je iemand dichtbij hebt die je graag ziet. Ik wil te allen tijde vermijden dat ik doodga in een hospitaal ver weg van mijn kinderen en vrienden. Ik deed ooit research in een ziekenhuis waar stervenden in leven werden gehouden zonder dat iemand hen ooit nog streefde of voor hen zong. Het leek wel de hel van Dante.'

'Het liefst wil ik blijven schrijven tot mijn laatste snik, zelfs al krabbel ik maar een paar woorden meer op een hoekje papier. Susan Sontag had gelijk toen ze de vier belangrijkste dingen in het leven noemde: herinnering, sterfelijkheid, metafoor en verzameling. Het zijn rode draden door mijn werk en boeken. Ik heb al vaak geschreven over mensen die er niet meer zijn en ik vond het interessant te merken dat je ze terug tot leven kunt wekken, zeker als je het landschap bezoekt dat zij ooit bewoond en bekeken hebben. Dat blijft voor mij het wonderlijkste aan schrijven: dat het een manier is om het gordijn tussen verleden en heden open te schuiven, zelfs al is het maar voor heel even.'

Opgetekend door Katrien Steyaert